

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:
200806239

Vår referanse:
08/502-7

Vår dato:
26.01.2009

Høring - Fagopplæring for framtida ("Karlsenutvalget")

Utvalget for fag- og yrkesopplæring leverte sin innstilling *NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida* den 13. oktober 2008, og UHR har fått innstillingen på høring med frist 27. januar 2009.

Innstillingen ble behandlet av UHRs styre 21. januar 2009, og har også vært oppe i flere av UHRs underliggende råd og utvalg.

Karlsenutvalget er i sitt mandat bedt om å analysere sentrale fremtidige utviklingstrekk, og hvilke utfordringer disse stiller bl.a. til kompetansebehovene fremover. Med dette som bakteppe foreslås i innstillingen en rekke tiltak som utvalget mener vil gi en bedre opplæring for en fremtid der arbeidslivet vil etterspørre høyere kompetanse.

Utvalget kommer i avsnitt 6.4 med forslag til tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning. UHR vil avgrense sine høringskommentarer til dette området, og til følgende tiltak:

- Alle som har fullført videregående er generelt studieforbereede uavhengig av utdanningsprogram
- Utbygging av Y-veien til flere fagområder
- Sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering
- Uttelling av fagskolen i form av fagskolepoeng eller studiepoeng

Kap. 6.4.6 Opptakskrav til høyere utdanning

Karlsenutvalget foreslår at fullført videregående utdanning skal gjøre elevene generelt studieforbereede uavhengig av utdanningsprogram. Kravet om generell studiekompetanse foreslås dermed tatt bort.

Dette er et forslag som har vært oppe tidligere (NOU 2003: 13 Kvalitetsutvalget), men ble avvist. Begrunnelsen for dette ble gitt i St.meld.nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring* der departementet påpekte at den forutsatte kvalitetsforbedringen av grunnskoleopplæringen første ville være en realitet etter at Kunnskapsløftet var innført. Videre ble det vist til stor skepsis fra flere av høringsinstansene, bl.a. UHR som var bekymret for ytterligere nivåsenkning, og som pekte på at det allerede er mange som sliter med å fullføre et studium ved universiteter og høyskoler.

UHR er nå, som før, motstander av å fjerne kravet om generell studiekompetanse. UHR mener videregående skole enten skal forberede elevene til videre studier eller gi yrkeskompetanse, og tror ikke på en modell som skal prøve å gjøre begge deler samtidig. Frafall er allerede i dag et stort problem innen høyere utdanning og har etter UHRs oppfattelse en nær sammenheng med kompetansen som studentene har med seg fra videregående skole. For å lykkes i høyere utdanning er det sentralt at man har den nødvendige bakgrunnskunnskapen, og UHR mener det er å gjøre potensielle studenter en bjørnetjeneste ved å gi dem adgang til studier som de i neste omgang kan få problemer med å gjennomføre fordi de grunnleggende forutsetningene mangler.

Forslaget vil innebære at avgjørelsen om hvem som er studiekompetente forflyttes over på UH-institusjonene. Institusjonene vil da ofte, i enda høyere grad enn i dag, måtte gjennomføre forkurs, opptaksprøver og innføre særskilte studiekompetansekrav. Det vil blant annet bety at ressurser beregnet til høyere utdanning vil måtte brukes til å gjennomføre undervisning på videregående skoles nivå.

UHR støtter utvalgsmedlem Per Aahlins særmerknad til forslaget. Han viser blant annet til St meld. nr. 30 (2003-2004) der det begrunnes hvorfor forslaget ikke tas opp. Her står det blant annet at:

"Dersom yrkesfaglige utdanningsprogrammer skal gi studiekompetanse uten å redusere det yrkesfaglige innholde, vil elevenes forutsetninger for høyere utdanning svekkes. Dette vil kunne undergrave målsettingen i Kvalitetsreformen i høyere utdanning om at flere studenter skal gjennomføre på normert tid."

Det er UHRs oppfatning at verken studenter, institusjoner eller arbeidsliv er tjent med at kravet om generell studiekompetanse fjernes.

Kap. 6.4.2 Uttelling av fagskolen i høyere utdanning i form av fagskolepoeng eller studiepoeng

I kap. 6.4.2 heter det bl.a. at fagskoletilbydere selv har ytret ønske om å utvikle fagskolepoeng eller studiepoeng som kan si noe om læringsomfanget ved utdanningene. Karlsenutvalget mener dette bør vurderes for å sikre at fagskoleutdannede får en uttelling for sin fagskoleutdanning i et eventuelt senere studieløp ved avkorting.

Det heter videre:

"Utvalget mener at det er svært viktig å finne overgangsordninger som gjøre det mulig å gå over til annen høyere utdanning fra fagskoleutdanningen."

UHR vil påpeke at fagskoleutdanning ikke er høyere utdanning. Fagskoleutdanning er en tertiær utdanning parallelt med høyere utdanning. Det som primært er forskjellen mellom disse to former for tertiær utdanning, er kravene til at høyere utdanning skal være forskningsbasert, mens det ikke stilles tilsvarende krav til fagskoleutdanningen. Eventuelle fagskole- eller studiepoeng bør av samme grunn heller ikke sidestilles med studiepoeng som gis i høyere utdanning.

UH-loven åpner for at det kan gis avkorting for kandidater med fagbrev eller fagskoleutdanning ved studier på høyskoler eller universitet basert på individuell vurdering, men det er opp til institusjonene å vurdere om kandidatene har den nødvendige kompetansen. UHR ønsker å beholde eksisterende ordning hvor vurderingene legges til mottakende institusjon.

Kap. 6.4.4: Utbygging av Y-veien til flere fagområder

Karlsenutvalget foreslår en utvidelse av Y-veien innenfor flere fagområder. I dag gjelder Y-veien ingeniørfag. Gode erfaringer med Y-veien og forskning som viser at fagarbeidere ved yrkesrettede høyskolestudier gjør det bra, taler i følge utvalget for å videreutvikle Y-veien for sektorer som har en naturlig videre kvalifikasjonsvei.

UHR er positiv til å bygge ut Y-veien til å omfatte flere fag. Samtidig vil vi understreke betydningen av at dagens ordning evalueres og at det etableres klare retningslinjer og kriterier for denne typen utdanning. Y-veien innebærer imidlertid ikke noen avkorting av utdanning, men er en tilrettelagt høyere utdanning, noe som også Karlsenutvalget peker på.

Kap. 6.4.5: Aldersgrensen for realkompetansevurdering

Karlsenutvalget ønsker at ordningen med dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse i overgangen opplæring/fagopplæring og høyere utdanning blir videreutviklet, og at man bør vurdere å senke dagens aldersgrense på 25 år. Karlsenutvalget viser til en forskningsstudie (Helland, 2006 – NIFU STEP) som viser at realkompetansestudenter på profesjonsrettede høyskoleutdanninger oppnår resultater på høyde med studenter som er tatt inn med generell studiekompetanse. Studenter som er realkompetansevurdert inn på universiteter, har derimot dårligere gjennomføring og lavere studiepoengprogresjon sammenlignet med de som er tatt inn med generell studiekompetanse. Utvalget peker videre på at hovedvekten av gruppen av realkompetansevurderte går på høyskolestudier.

UHR er positiv til å se nærmere på dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse, og viser til at UHRs utdanningsutvalg er med i et prosjekt styrt av Vox. Hovedmålet for dette prosjektet er å få et bedre kunnskapsgrunnlag for at ordningen med dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse blir tatt i bruk mer systematisk som grunnlag for opplæring, og for eventuell avkorting i høyere utdanning.

UHR ønsker imidlertid ikke å senke aldersgrensen fra 25 år for å bli vurdert på bakgrunn av realkompetanse. Realkompetanse defineres i St.meld.nr. 42 1997-98 som:

"..all den kompetanse en person har skaffet seg gjennom betalt eller ubetalt arbeid, etterutdanning, fritidsaktivitet og annet som kommer i tillegg til den kompetansen vedkommende har dokumentert gjennom grunnutdanning".

Karlsenutvalget begrunner sitt forslag med at det "vil gi studiemuligheter til individer som i dag må ta fag for å bli generelt studiekompetente eller vente til de er 25 år for å kunne begynne i høyere utdanning".

UHR understreker betydningen av at studenten som blir realkompetansevurdert faktisk har fått tid til å samle nok erfaring til at den kan vurderes god nok som opptaksgrunnlag eller veksles inn i formell kompetanse ved å få godkjent og dokumentert denne i ett eller flere fag innenfor et utdanningsprogram. Opparbeidelse av realkompetanse er ikke en passiv venteprosess.

Med vennlig hilsen

Jarle Aarbakke (Sign.)
leder

Ola Stave
generalsekretær